Stadskerk Nijmegen (OCP), 12 november 2023, 8e zondag van de herfst, voorganger: pastor Janine Kallen (r.-k.)

[1e lezing: Jesaja 48,17-21] (Nieuwe Bijbelvertaling)
17 Dit zegt de HEER, je bevrijder, de Heilige van Israël:
Ik ben de HEER, jullie God,
die jullie onderricht in je eigen belang,
die jullie leidt op de weg die je gaat.
18 Luisterde je maar naar mijn geboden,
dan zou je vrede zijn als een rivier,
en je gerechtigheid als de golven van de zee.
19 Je nageslacht zou zijn als het zand,
je nazaten ontelbaar als zandkorrels.
Je naam zou nooit worden uitgewist,
maar voor altijd bij Mij voortleven.
20 Trek weg uit Babel, ontvlucht de Chaldeeën!
Verkondig dit met luid gejuich, laat het horen,
laat weten tot aan de einden der aarde:
'De HEER koopt zijn dienaar Jakob vrij!'
21 Hij voert zijn volk door de woestijn,
ze zullen geen dorst lijden;
Hij laat water voor hen stromen uit de rots,
Hij klieft een rots en het water gutst eruit.

[Evangelie: Matteüs 25, 14-30] (Nieuwe Bijbelvertaling)
[14] Of het zal (met het Rijk van God) zijn als met een man die op reis ging, zijn dienaren bij zich riep en het geld dat hij bezat aan hen in beheer gaf. [15] Aan de een gaf hij vijf talent, aan een ander twee, en aan nog een ander één, ieder naar wat hij aankon. Toen vertrok hij. Meteen [16] ging de man die vijf talent ontvangen had op weg om er handel mee te drijven, en zo verdiende hij er vijf talent bij. [17] Op dezelfde wijze verdiende de man die er twee had gekregen er twee bij. [18] Degene die één talent ontvangen had, besloot het geld van zijn heer te verstoppen: hij begroef het.
[19] Na lange tijd keerde de heer van die dienaren terug en vroeg hun rekenschap. [20] Degene die vijf talent ontvangen had, kwam naar hem toe en overhandigde hem nog vijf talent erbij met de woorden: "Heer, u hebt mij vijf talent in beheer gegeven, alstublieft, ik heb er vijf bij verdiend." [21] Zijn heer zei tegen hem: "Voortreffelijk, je bent een goede en betrouwbare dienaar. Omdat je betrouwbaar was in het beheer van een klein bedrag, zal ik je over veel meer aanstellen. Wees welkom bij het feestmaal van je heer."

[22] Ook degene die twee talent ontvangen had, kwam naar hem toe en zei: “Heer, u hebt mij twee talent in beheer gegeven, alstublieft, ik heb er twee bij verdiend.” [23] Zijn heer zei tegen hem: “Voortreffelijk, je bent een goede en betrouwbare dienaar. Omdat je betrouwbaar was in het beheer van een klein bedrag, zal ik je over veel meer aanstellen. Wees welkom bij het feestmaal van je heer.” [24] Nu kwam ook degene die één talent ontvangen had naar hem toe. Hij zei: “Heer, ik wist van u dat u streng bent, dat u maait waar u niet hebt gezaaid en oogst waar u niet hebt geplant, [25] en uit angst besloot ik uw talent te begraven. Alstublieft, hier hebt u het terug.” [26] Zijn heer antwoordde hem: “Je bent een slechte, luie dienaar. Je wist dat ik maai waar ik niet heb gezaaid en oogst waar ik niet heb geplant? [27] Dan had je mijn geld dus bij de bank in bewaring moeten geven, zodat ik het bij mijn terugkomst met rente zou hebben teruggekregen. [28] Neem hem dat talent af en geef het aan degene die er tien heeft. [29] Want wie heeft zal nog meer krijgen, en wel in overvloed, maar wie niets heeft, hem zal zelfs het laatste worden ontnomen. [30] En die nutteloze dienaar, gooi hem eruit, in de uiterste duisternis, waar men jammert en knarsetandt.”

[overweging:]

Iedereen kent de uitdrukking ‘woekeren met je talenten’. En we weten ook allemaal wat ermee bedoeld wordt. ‘Talent’ is een bijbels woord dat vrijwel ongewijzigd in het Nederlands is overgenomen. In de Bijbel is het een grote som geld, de grootste munteenheid in zilver of goud, vele kilo’s zwaar. In onze taal is het een natuurlijke begaafdheid, een aangeboren aanleg, bijvoorbeeld muzikaliteit, goed in wiskunde of goed in talen. Als je niet goed oplet, lijkt dat een betekenisverschuiving. Maar in feite is het meest wezenlijke van wat een talent is – zowel in de Bijbelse als in de Nederlandse betekenis – dat het iets kostbaars is dat je zomaar hebt gekregen. Je hebt er niets voor hoeven doen. Je hebt het bij je geboorte meegekregen. Het zit in de genen, zeggen we nu. Of meer in Bijbelse taal: het is je gegeven, om niet ontvangen, gratis. Een talent kun je niet verwerven, het wordt je zomaar geschonken. In feite is het pure genade, omdat het je in de schoot geworpen wordt. Je kan er niet zelf om vragen, laat staan dat je het kunt afdwingen.

We weten ook dat talent hebben, niet voldoende is. Het komt erop aan je talent te ontwikkelen. Dat gaat meestal niet vanzelf. Dat vraagt om inspanning, oefening en training, en dus ook om discipline. Een talent ontplooien en een prestatie leveren is vaak – zo niet altijd – het resultaat van aanleg én inspanning.

Jezus benadrukt nog een aspect van wat een talent betekent. Het gaat om iets dat je is toevertrouwd. Ofwel: je ontvangt het omdat je het vertrouwen waard bent, omdat je er iets mee kunt.
Een mens heeft aanleg voor dit of voor dat, iedereen is wel ergens goed in, en soms is het ook de kunst om te ontdekken wat dat is. Mooi is het wanneer een ander iets in jou ziet, waardoor je uitgedaagd wordt om de jouw geschonken gave tot ontwikkeling te brengen. Soms weet je het niet van jezelf, en is er iemand anders nodig die het benoemt. Zeker is wel dat mensen groeien van het vertrouwen dat ze van anderen ontvangen: ‘Doe het maar! Jij kunt dat!’

En dan ben je zelf aan zet. Wat doe je ermee? Ga je die begaafdheid ontwikkelen of blijft het ongebruikt liggen?

Jezus voert in zijn parabel van de talenten sterke argumenten aan om ons aan te sporen onze talenten, dat waar we goed in zijn, toch vooral volop te ontwikkelen en in te zetten.
Jezus begint zijn verhaal met de aanhef: 'Het zal zijn als.....', nou dan weet je het al, dan gaat het over het Rijk van God. Jezus wil ons met Zijn verhaal van de talenten op onze verantwoordelijkheid wijzen, op ons eigen aandeel dat nodig is om het Rijk van God op te bouwen. Het is ook een soort van afscheid, een laatste wil. Jezus vertelt dit verhaal aan het einde van zijn leven, wanneer Hij de goede zaak waar Hij voor staat, overdraagt aan Zijn leerlingen.
In de gelijkenis wordt God vergeleken met iemand die op reis gaat en dus tijdelijk afwezig is. Maar die ondertussen wel heel zijn bezit en al zijn zaken toevertrouwt aan zijn knechten. Hij vertrouwt erop dat al het zijne bij hen in goede handen is. Hij vertrouwd erop dat zijn dienaren in zijn Geest zullen handelen. Zó doen zoals God Zelf zou doen, niet anders. Wat is het dan dat God zijn knechten toevertrouwt? God vertrouwt hen Zijn kapitaal toe, dat wat kostbaar is in de ogen van de Eeuwige: de schepping, de wereld met alles wat is, de maatschappij waar we deel van uitmaken, de mensen met wie we samenleven en samenwerken. God heeft dat alles in onze handen gelegd omdat Hij erop vertrouwt dat wij het in ons hebben er zo goed als God mee om te gaan. Door zijn knechten, door ons, blijft God op de wereld betrokken. Door zijn knechten, door ieder van ons, kan God in deze wereld oplichten.

Er is nog een ander aspect dat Jezus benoemt en ons aan het denken zet. De Heer kent zijn knechten goed, hij kent hun maat. Hij vertrouwt niet aan iedereen hetzelfde toe, maar wel: overeenkomstig ieders bekwaamheid. Van niemand wordt het onmogelijke gevraagd. Ook de derde knecht wordt in staat geacht tot het nemen van

verantwoordelijkheid en het dragen van vrucht. Ook dat kan een reden tot vertrouwen zijn: alleen wat je kúnt volbrengen wordt van je verlangd. Niets meer maar ook niets minder.

En inderdaad, twee van zijn knechten durven het aan, zij durven risico's te nemen, ze gaan met hun talenten aan het werk. En de heer is trots op hen als hij terugkomt. Daarom worden die twee knechten in identieke bewoordingen gelijkelijk gewaardeerd voor hun inspanningen. Zij hebben gedaan wat zij konden doen met wat aan hen was toevertrouwd. Bij al hun onderlinge verschillen qua aanleg en capaciteiten hebben ze hun inzet en toewijding gemeen. Daar gaat het die heer in de gelijkenis blijkbaar om. Dat wordt gewaardeerd.

Toch ligt de les veel meer bij de derde knecht. Want aanvankelijk lijkt hij wellicht de wijste. Hij heeft immers geen enkel risico gelopen. Hij heeft het bezit van zijn heer wijselijk goed weggeborgen en dus wist hij zeker dat hij zijn heer ook alles weer netjes kon teruggeven. Maar juist dat angstvallige wegbergen betekent ook dat hij geen eigen verantwoordelijkheid durfde nemen. Hij schiet schromelijk tekort wegens het ontbreken van ook maar de geringste persoonlijke inzet. En dat was nou juist wat deze heer zo graag wil. Hij wil dat mensen het beste uit zichzelf halen, dat mensen het beste inzetten ten dienste van het geheel. Dus, de derde knecht blijft ver onder de maat. Zonder pardon wordt hem alles uit handen genomen.

Wij zijn de knechten aan wie God Zijn hele rijkdom heeft toevertrouwd. Hij hoopt dat wij het erop wagen! Waar het op aankomt is actieve en trouwe dienst. Het gaat God om persoonlijke inzet, volle toewijding aan de taak die ons in het leven is toebedeeld. Naar beste kunnen en naar beste weten. Ook al is die taak helemaal niet spectaculair, het gaat om onze volle inzet. Met alle risico's die we ongetwijfeld lopen, want waar gehakt wordt, vallen spaanders. Als we ons maar inzetten voor het goede, voor wat God wil, voor recht en vrede, voor medemenselijkheid, voor ieder die nood heeft aan bekommernis.

Geloven is woekeren met onze van God gegeven talenten. Het vraagt moed en lef om stappen te durven zetten die je misschien niet meteen kunt overzien, om nieuwe wegen in te slaan, ook als ze niet gebaand zijn. Zoals Abraham en Sarah dat eens deden, en Mozes en Mirjam, en Jesaja, en Ruth, en Maria, en Jezus Zelf… Heel de Bijbel staat vol met verhalen over mensen die het aandurven Gods wegen te zoeken en van harte te gaan… Het is je weg door het leven durven gaan in het vertrouwen dat God met je meetrekt, dat de Eeuwige op een onvermoede wijze aanwezig is als je maar gaat. Wie zó

durft te leven, drukt Jezus ons vandaag op het hart, die brengt Gods Koninkrijk dichterbij en is het vertrouwen waard dat hem of haar geschonken is. Amen

Janine Kallen, j.l.kallen@gmail.com